Beslisdocument bestuurlijke toekomst gemeente Heiloo

Versie 1.1 - 11 november 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **1**
1. Inleiding **4**
1.1 Aanleiding 4
1.2 Profielschets gemeente Heiloo 4
1.2.1 Algemene kenmerken 4
1.2.2 Maatschappelijk profiel 4
1.2.3 Gemeente- en bestuursprofiel 4
1.3 Tijdlijn beslisdocument 5
1.4 Doel van dit document 6
1.5 Leeswijzer 6

2. Resultaten van de deelonderzoeken **7**
2.1 Impactanalyse Heiloo 8
2.1.1 Organisatorisch 8
2.1.2 Juridisch 10
2.1.3 Regionale positie 11
2.2 Financiële analyse scenario's 13
2.2.1 Huidige financiële positie van Heiloo 13
2.2.2 Financiële impact van de scenario's 14
2.3 Inwonersconsultatie maatschappelijk draagvlak scenario's 15
2.4 Verdiepend onderzoek voorzieningenniveau en dienstverlening 16
2.4.1 Heiloo zelfstandig 17
2.4.2 Voortzetting ambtelijke samenwerking BUCH 17
2.4.3 Bestuurlijke fusie 18
2.5 Bestuurlijke gesprekken met Bergen, Castricum en Uitgeest 18
2.5.1 Bergen 18
2.5.2 Castricum 19
2.5.3. Uitgeest 20
2.5.4 Rode draad van gesprekken 20

3. Uitkomsten onderzoeken per scenario's **22**
3.1 Scenario's bestuurlijke fusie 22
3.2.1 Bestuurlijke fusie met Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo 22
Bestuurlijke en democratische gevolgen 22
Financiële effecten 22
Dienstverlening & voorzieningen 22
Regionale positie 22
Draagvlak, risico's en kansen 23
3.2.2 Bestuurlijke fusie met Uitgeest, Castricum, Heiloo 23
Bestuurlijke en democratische gevolgen 23

Financiële effecten..... 23
Dienstverlening & voorzieningen..... 23
Regionale positie..... 23
Draagvlak, risico's en kansen..... 23
3.2.3 Bestuurlijke fusie met Bergen, Castricum, Heiloo..... 23
Bestuurlijke en democratische gevolgen..... 24
Financiële effecten..... 24
Dienstverlening & voorzieningen..... 24
Regionale positie..... 24
Draagvlak, risico's en kansen..... 24
3.2.4 Bestuurlijke fusie met Bergen en Heiloo..... 24
Bestuurlijke en democratische gevolgen..... 24
Financiële effecten..... 24
Dienstverlening & voorzieningen..... 25
Regionale positie..... 25
Draagvlak, risico's en kansen..... 25
3.2.5 Bestuurlijke fusie met Castricum en Heiloo..... 25
Bestuurlijke en democratische gevolgen..... 25
Financiële effecten..... 25
Dienstverlening & voorzieningen..... 25
Regionale positie..... 25
Draagvlak, risico's en kansen..... 25
3.2 Scenario voortzetting ambtelijke samenwerking BUCH..... 26
Bestuurlijke en democratische gevolgen..... 26
Financiële effecten..... 26
Dienstverlening & voorzieningen..... 26
Regionale positie..... 27
Draagvlak, risico's en kansen..... 27
3.3 Scenario Heiloo zelfstandig..... 27
Bestuurlijke en democratische gevolgen..... 27
Financiële effecten..... 28
Dienstverlening & voorzieningen..... 28
Regionale positie..... 28
Draagvlak, risico's en kansen..... 28
3.4 Samenvattend..... 30

Achtergrond: Beschouwing herindelingen..... 35
Landelijke context..... 35
Kansen en risico's in algemene zin..... 35
Wettelijk kader herindelingen..... 36
Procedure..... 37
Financieel toezicht..... 37

Bijlagen..... 38
Bijlage 1 impactanalyse samenwerkingsvarianten Heiloo.....38
Bijlage 2 financieel onderzoek.....38
Bijlage 3a inwonersconsultatie.....38
Bijlage 3b antwoorden open vragen.....38
Bijlage 4a verdiepend onderzoek dienstverlening en voorzieningen..... 38
Bijlage 4b verslagen verdiepende gesprekken.....38
Bijlage 5a verslag bestuurlijke gesprek Bergen..... 38
Bijlage 5b verslag bestuurlijke gesprek Castricum.....38
Bijlage 5c verslag bestuurlijke gesprek Uitgeest.....38

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Een bestuurskrachtonderzoek, uitgevoerd door Partners+Pröpper (P+P) tussen juli 2024 en februari 2025, heeft uitgewezen dat de gemeente Heiloo onvoldoende bestuurskrachtig is om de maatschappelijke opgaven van de toekomst aan te kunnen. Dit eindrapport, 'Gemeente Heiloo Bestuurskrachtontwikkeling', werd op 6 maart 2025 opgeleverd. Als redenen voor de verminderde bestuurskracht noemt het rapport de toenemende complexiteit van opgaven, regionale afhankelijkheden en interne capaciteitsvraagstukken. Daarnaast wordt gesteld dat de huidige organisatiestructuur, met ambtelijke werkzaamheden uitgevoerd door de Werkorganisatie BUCH, niet meer volstaat. De taakuitvoering als één organisatie ten behoeve van vier gemeenten kent een aanzienlijke mate van complexiteit. De Werkorganisatie BUCH is in 2017 ontstaan na een fusie van de ambtelijke organisaties van Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo, om kosten te besparen en kwetsbaarheid te verminderen.

Na de bespreking van het rapport in de raadscommissie van april 2025, heeft de gemeenteraad van Heiloo op 27 mei 2025 besloten het college op te dragen een onderzoekskader en een communicatie- en participatieplan op te stellen voor een objectieve verkenning van scenario's. De gemeente Uitgeest heeft, onafhankelijk van Heiloo, eveneens een bestuurskrachtonderzoek gestart.

1.2 Profielschets gemeente Heiloo

1.2.1 Algemene kenmerken

Heiloo is gevestigd op een strandwal, een zandrug die al in de prehistorie bewoning mogelijk maakte in het verder laaggelegen en moerassige landschap. De kern van het huidige dorp ontstond rond het jaar 700 rondom een klein kerkje. Inmiddels telt de gemeente Heiloo, gesitueerd in de provincie Noord-Holland, 24.341[1] inwoners. Geografisch ligt de gemeente direct ten zuiden van Alkmaar en nabij de Noordzeekust en grootstedelijke gebieden als Haarlem en Amsterdam.

1.2.2 Maatschappelijk profiel

De gemeente kenmerkt zich door een kleinschalig en dorps karakter, waar een gemoedelijke en rustige sfeer heerst. De kwaliteit van leven wordt versterkt door een brede welvaart, een rijk verenigingsleven en een groene, veilige leefomgeving. De kracht van Heiloo schuilt in de betrokken gemeenschap, waar inwoners een sterke gemeenschapszin tonen en zich vrijwillig inzetten voor lokale voorzieningen en initiatieven. Inwoners kennen elkaar en willen elkaar graag ontmoeten.

1.2.3 Gemeente- en bestuursprofiel

In het bestuurskrachtrapport van Partners+Pröpper is samenvattend beschreven wat het gemeenteprofiel en bestuursprofiel is van Heiloo. De profielen beschrijven wat van

[1] Peildatum 1 januari 2025

bijzondere waarde is als het gaat om cultuur en identiteit van Heiloo. Daarnaast is beschreven hoe er nu bestuurd en gewerkt wordt door de gemeente Heiloo. Ook staat beschreven wat nodig is in de werkwijze van bestuur en organisatie om wat 'Heiloo eigen' is te kunnen bewaren en versterken in de toekomst.

Het gemeenteprofiel, bestuursprofiel en gewenste bestuurlijke en professionele werkwijze in Heiloo is hieronder schematisch weergegeven[2]:

Cultuur en identiteit : wat vinden we van waarde ?		**Kwaliteit van werken : wat is nodig voor bestuurskracht ?**
Gemeenteprofiel	**Bestuursprofiel**	**Bestuurlijke en professionele werkwijze**
✔ **De identiteit van Heiloo** Kleinschalig en dorps karakter en een gemoedelijke, gezellige en rustige sfeer. ✔ **Een welvarende gemeente** Brede welvaart met hoge kwaliteit van leven ✔ **Een krachtige samenleving (Civil Society)** Samen bijdragen aan een welvarende en gezellige gemeente	✔ Resultaatgericht en verantwoordelijk bestuur in dienst van de samenleving ✔ Constructieve samenwerking en goede omgangsvormen ✔ Benaderbaar en mensgericht bestuur ✔ Open en transparant bestuur ✔ Bestuurlijke stabiliteit en continuïteit ✔ Professioneel bestuur	✔ Sturen op het realiseren van maatschappelijke effecten ✔ Formeren van benodigde samenwerking' ✔ Wijze en effectieve aanpak ✔ Eigen inzet en bijdrage vanuit het gemeentebestuur, passend bij het eigen aandeel in de samenwerking ✔ Politiek bestuurlijk leiding nemen: duidelijkheid en daadkracht ✔ Sturen op optimale realisatie van meerdere opgaven tegelijk ✔ Sturen op en werken aan duurzame en democratische samenwerking ✔ Sturen op kwaliteit

1.3 Tijdlijn beslisdocument

Hieronder volgt een tijdspad van de belangrijkste ontwikkelingen die tot dit beslisdocument hebben geleid:

- November 2023: de gemeenteraad geeft opdracht tot het uitvoeren van een bestuurskrachtonderzoek.
- Mei 2024: de raad formuleert de opdracht en het proces voor een bestuurskrachtonderzoek.
- Juli 2024: start van het bestuurskrachtonderzoek.
- Maart 2025: publicatie van het onderzoek. De belangrijkste bevinding is dat de positie van gemeente Heiloo onder druk staat vanwege de toenemende complexiteit van opgaven, regionale afhankelijkheden en interne capaciteitsvraagstukken.

[2] Bron schema: pagina 3 van Partners + Pröpper 2025

- April 2025: een inhoudelijke bespreking in de gemeenteraad. Deze onderschrijft het belang van structurele verbetering van de bestuurskracht en een open verkenning van mogelijke scenario's.
- Mei 2025: de raad stemt in met het vervolgproces, met nader onderzoek naar drie mogelijkheden: een bestuurlijke fusie met een of meerdere gemeenten, voortzetting van de Werkorganisatie BUCH en zelfstandigheid.
- Oktober 2025: verschillende deelonderzoeken zijn afgerond. Een bundeling van deze onderzoeken leidt tot één beslisdocument waarin de diverse scenario's nader worden uitgewerkt.

1.4 Doel van dit document

Het college heeft de opdracht gekregen om eind 2025 een verkenning van de drie mogelijke scenario's te presenteren. Afgelopen periode zijn er daarom een vijftal onderzoeken uitgevoerd door externe adviesbureaus. Met de daarin opgehaalde informatie worden in dit beslisdocument de volgende scenario's uitgewerkt:

- Scenario 1: Bestuurlijke fusie. Dit scenario is een bestuurlijke fusie met meerdere gemeenten. Hiervoor zijn een aantal verschillende opties in deelscenario's gevat:
    - 1a. fusie met alle BUCH-gemeenten
    - 1b: fusie met Uitgeest, Castricum, Heiloo
    - 1c: fusie met Bergen, Castricum, Heiloo
    - 1d: fusie Bergen-Heiloo
    - 1e: fusie Castricum-Heiloo
- Scenario 2: Voortzetting de BUCH. Dit scenario is een voortzetting van de huidige ambtelijke samenwerking binnen de Werkorganisatie BUCH.
- Scenario 3: Heiloo zelfstandig. In dit scenario gaat de gemeente Heiloo als volledig zelfstandige gemeente verder.

Uiteindelijk is het aan de gemeenteraad om de resultaten van de onderzoeken te gebruiken als basis voor zijn besluitvorming over de bestuurlijke toekomst van Heiloo. Dit beslisdocument mondt niet uit in een voorkeursoptie, maar dient als objectief hulpmiddel bij het bepalen van een voorkeursrichting.

1.5 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1 betreft de inleiding. Hierin staan de aanleiding, een korte profielschets en een tijdlijn, met afsluitend de doelstelling van dit document. Daarnaast geeft dit hoofdstuk een korte profielschets van de gemeente Heiloo. Het gaat hier om de maatschappelijke en bestuurlijke positie, alsook de uitdagingen richting de toekomst.

Hoofdstuk 2 presenteert de resultaten van de deelonderzoeken die zijn uitgevoerd. Hierin worden de aanpak en het doel van het deelonderzoek geschetst, en wat de belangrijkste bevindingen zijn.
De raad heeft opdracht gegeven om een vijftal aspecten te onderzoeken. Deze aspecten komen in de diverse onderzoeken terug.

Financiële aspecten

1. Wat zijn de structurele (jaarlijks) kosten per scenario. Het gaat hierbij om de organisatiekosten (inclusief de kosten voor de raad, griffie, college en staf), overhead, bijdragen aan GR-en.
2. Welke structurele inkomsten zijn per scenario te verwachten. Specifiek: wat is het effect op de uitkering vanuit het gemeentefonds in de verschillende scenario's.
3. Welke eenmalige investeringen of transitiekosten zijn er nodig bij wijziging van samenwerkingsvorm.
4. Wat is de financiële positie van de mogelijke partners.
5. Wat is de impact op de lokale belastingen bij benadering.

Organisatorische aspecten

1. Wat zijn de personele gevolgen per scenario (herplaatsingen, nieuwe functies, inschaling).
2. Wat zijn de gevolgen voor de bedrijfsvoering (HR, facilitaire zaken).
3. Wat zijn de gevolgen voor ICT.

Voorzieningenniveau van de gemeente

1. Welke gevolgen hebben de verschillende scenario's voor het behoud van de voorzieningen in Heiloo (sport, cultuur en sociaal netwerk).

Niveau van dienstverlening door de gemeente

1. Wat zijn de gevolgen voor het niveau van dienstverlening van de gemeente in de verschillende scenario's.

Juridische en overige aspecten

1. Zijn er juridische verplichtingen en/of belemmeringen (waaronder specificering van uittredingsbepalingen Gemeenschappelijke Regelingen).

Hoofdstuk 3 werkt de zeven mogelijke scenario's voor Heiloo uit. Elk scenario wordt beschreven aan de hand van bovenstaande criteria, zoals de gevolgen voor het bestuur, de financiën en het niveau van de dienstverlening.

Aan het eind van dit document vindt u een beschrijving die de situatie van Heiloo in een bredere context plaatst. We bespreken de landelijke trend van gemeentelijke herindelingen en de algemene kansen en risico's van fusies.

Vervolgens zijn in de bijlage alle onderzoeken terug te vinden.

2. Resultaten van de deelonderzoeken

In opdracht van de gemeenteraad van Heiloo is voor de zomer 2025 opdracht gegeven om diverse onderzoeken te laten uitvoeren. Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen van de diverse deelonderzoeken weergegeven. Ieder onderzoek wordt ook kort geïntroduceerd.

2.1 Impactanalyse Heiloo

De impactanalyse, uitgevoerd in augustus-september 2025, onderzocht de organisatorische, juridische en regionale gevolgen van acht samenwerkingsvarianten voor de gemeente Heiloo. De methodiek omvat een bureaustudie, interviews met stakeholders en een juridische en financiële analyse. De bevindingen zijn ambtelijk geverifieerd. Er was geen participatie van inwoners of raadsleden.

Het onderzoek geeft antwoord op de onderzoeksvragen op organisatorisch vlak, juridisch vlak en de regionale positie.

2.1.1 Organisatorisch

Hoe ziet de toekomstige organisatie eruit?
De verwachte organisatorische gevolgen en de mate van bestuurskracht hangen sterk af van de omvang van de gekozen variant. De toekomstige organisatie is, afhankelijk van de omvang, in te delen in drie categorieën:

1. Beheergemeente (Heiloo zelfstandig, BH, CH): de focus ligt op het structureel op orde houden van de gemeentelijke organisatie en de dienstverlening.
2. Ontwikkelgemeente (BCH, UCH): de focus ligt op uitvoeringscapaciteit voor lokale en bovenlokale opgaven.
3. Ontwikkelgemeente met kerngericht werken (bestuurlijke fusie BUCH): de schaal maakt een kwaliteitsslag mogelijk in advisering, dienstverlening, samenwerking en bewonersparticipatie. Vanwege de aanwezigheid van meerdere kernen en buurtschappen is het essentieel om een passende besturingsfilosofie te ontwikkelen die de verschillen en gemeenschappelijkheden erkent.

De huidige Werkorganisatie BUCH telt 850 fte. Bij bestuurlijke herindeling van de vier gemeenten (BUCH) wordt de omvang ingeschat op 850+ fte. De huidige omvang van 850 fte bevindt zich onder het gemiddelde van 100.000+-gemeenten. Kleinere fusies vragen om een kleiner aantal fte, bijvoorbeeld 490 fte voor de fusie Castricum-Heiloo (CH).

Gevolgen voor bedrijfsvoering
Kleine/middelgrote fusies (H, BH, CH): kerntaken rond raad, bestuur en organisatie (Communicatie, HR en facilitair) worden in eigen huis gehouden. ICT wordt uitbesteed bij een regionale bedrijfsvoeringsorganisatie of centrumstad. De mogelijkheden om in te spelen op toenemende complexiteit van taken en groeiende wet- en regelgeving zijn beperkt.

Grotere fusies (BCH, UCH, BUCH): de bedrijfsvoering richt zich op de doorontwikkeling vanuit de concernagenda, met als doel een robuuste, daadkrachtige en wendbare

organisatie te creëren. De volledige BUCH-fusie opent de mogelijkheid om te investeren in toekomstbestendige ICT en de toepassing van nieuwe technologieën (zoals AI) ten behoeve van bedrijfsvoering en dienstverlening.

De huidige ambtelijke fusie (BUCH) heeft een structurele 'weeffout'. Kostenbesparing is een belangrijk argument geweest in de ontwikkeling van de BUCH-werkorganisatie. Dit heeft geleid tot efficiencykortingen. Uit onderzoek van COELO onder Nederlandse samenwerkingsverbanden blijkt evenwel dat samenwerking – met uitzondering van belastingsamenwerking – niet leidt tot kostenbesparingen. Behoud of verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening en vermindering van kwetsbaarheid (van personeel) zijn wel mogelijke opbrengsten. Bij beperkte harmonisatie en grote behoefte aan lokaal maatwerk/couleur locale komen ook die doelstellingen evenwel onder druk. De BUCH-werkorganisatie heeft te maken met een aanzienlijke afstemmingslast.

Deze weeffout leidt tot suboptimale uitvoeringscapaciteit en aanzienlijke afstemmingslast. Bij alle varianten waarbij de organisatie (deels) opnieuw moet worden opgebouwd (zelfstandig Heiloo en alle herindelingen), ligt de grootste uitdaging in die opbouw. Dit duurt naar verwachting minimaal één bestuursperiode. Gedurende die periode kan de dienstverlening suboptimaal zijn.

Personele gevolgen?
De Werkorganisatie BUCH heeft nu een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Het personeel wordt beloond binnen het loongebouw van een kleinere gemeente, wat leidt tot lagere inschaling dan bij vergelijkbare 100.000+-gemeenten. Bestuurlijke herindeling naar een grotere schaal creëert een functiehuis van een grotere gemeente (bijvoorbeeld 60.000+ of 100.000+), wat resulteert in een meer concurrerende positie op de arbeidsmarkt. De gemiddelde loonsom voor een 100.000+-gemeente ligt 5,8% hoger dan de huidige Werkorganisatie BUCH. Grotere fusies bieden een onderscheidend profiel door focus te leggen op ontwikkelmogelijkheden en omgevingskwaliteit.

Bestuurlijke fusies leiden tot een structureel financieel voordeel, doordat functies zoals burgemeester, wethouder, gemeentesecretaris en raadsleden wegvallen in de samengevoegde gemeenten.

Wat zijn de verwachte samenvoeging-, inrichtings- en frictiekosten?
Dit zijn de incidentele kosten, inclusief desintegratiekosten bij ontvlechting en frictiekosten bij herindeling. De variant met de meest positieve incidentele financiële impact is de bestuurlijke herindeling van de vier BUCH-gemeenten. Dit komt door een hoge vergoeding vanuit het Rijk.

Variant	Frictiekosten (raming)	Vergoeding (raming)	Saldo incidenteel
Heiloo zelfstandig	€ 3.200.000	€ 0	**- € 3.200.000**
Fusie CH	€ 4.900.000	€ 6.500.000	**+ € 1.600.000**
Fusie BCH	€ 7.300.000	€ 13.600.000	**+ € 6.300.000**
Fusie BUCH	€ 4.200.000	€ 20.200.000	**+ € 16.000.000**

Wat is de verwachte veranderopgave?
De veranderopgave voor Heiloo zelfstandig en de kleinere fusievarianten (BH, CH) bestaat uit de ontvlechting uit de Werkorganisatie BUCH en de (weder)opbouw van de eigen gemeentelijke organisatie, inclusief het aangaan van nieuwe samenwerkings- en inkooprelaties. Deze af- en opbouw duurt naar verwachting minstens één bestuursperiode. Voor de grotere fusievarianten (BCH, UCH, BUCH) ligt de veranderopgave in het realiseren van de concernagenda focusthema's en het maken van een kwaliteitssprong in de organisatie. De uitvoering hiervan vraagt een aanzienlijke inspanning en duurt naar verwachting ook één bestuursperiode.

Heeft de toekomstige organisatie genoeg bestuurskracht en strategisch vermogen voor het realiseren van maatschappelijke opgaven?
De huidige BUCH en de kleine fusievarianten (BH, CH) scoren neutraal op bestuurskracht en organisatiekracht. Bestuurlijke herindeling leidt tot een verwachte toename van de beschikbare uitvoeringscapaciteit door een afname van de afstemmingsbehoefte die kenmerkend is voor de huidige ambtelijke samenwerking. Deze extra capaciteit kan worden ingezet ten behoeve van kwaliteitsverbetering in advisering, dienstverlening en samenwerking. De grotere varianten hebben een hogere verwachte score op bestuurskracht en strategisch vermogen. De toegenomen schaal maakt het voor deze gemeenten beter mogelijk om complexe en bovenlokale maatschappelijke opgaven op te pakken.

2.1.2 Juridisch

Wat zijn de juridische gevolgen en belemmeringen van het opheffen van de Gemeenschappelijke Regeling BUCH?
Er zijn op juridisch vlak geen grote drempels voor zowel uittreding als opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling Werkorganisatie BUCH. Opheffing van de regeling is relatief eenvoudig en kan gebeuren door daartoe strekkende besluiten van alle deelnemende gemeenten. Na het besluit stelt het bestuur een liquidatieplan vast en regelt het de

vereffening van het vermogen. Uittreding is complexer. Hiervoor geldt een opzegtermijn van minimaal één jaar, en uittreding kan alleen per 1 januari. De uittredende gemeente moet de uittreedsom betalen, die de reële schade compenseert die de werkorganisatie en overblijvende gemeenten lijden.

Wat zijn de juridische consequenties voor uittreding uit de verbonden partijen?
Als een gemeente of een nieuwe fusiegemeente uittreedt, is deze verantwoordelijk voor de financiële gevolgen. In scenario's waarbij Uitgeest fuseert met gemeenten in Noord-Holland Noord, zal Uitgeest genoodzaakt zijn om uit te treden uit samenwerkingsverbanden in Kennemerland en IJmond.

2.1.3 Regionale positie

Wat wordt de impact op de regionale verhoudingen en samenwerkingsverbanden in de regio Alkmaar en Noord-Holland Noord?
De BUCH-gemeenten leveren momenteel een beperkte bijdrage aan de regionale bestuurskracht. Ze stellen zich niet als één geheel op in de regio, wat leidt tot een gebrek aan strategische slagkracht. Bij bestuurlijke herindeling neemt de schaal toe, wat een belangrijke rol speelt in de samenwerkingskracht en de stemverhoudingen in regionale verbanden.

Kleine/middelgrote fusies: deze gemeenten blijven afhankelijk van allianties met medestanders om invloed uit te oefenen in regionale samenwerkingsverbanden (via stemrecht). De bestuurlijke strategie zal selectief moeten zijn, gericht op de meest cruciale thema's voor de gemeente.

Grotere fusies: deze gemeenten krijgen redelijk veel stemgewicht in gemeenschappelijke regelingen. De schaal van de nieuwe gemeente is potentieel vergelijkbaar met die van maatschappelijke partners (woningcorporaties, zorgaanbieders, onderwijs).

Wat zijn de bovenliggende opgaven in de regio en wat is de mogelijke rol van de nieuwe gemeente?
De regio Noord-Holland Noord (NHN) heeft complexe, grensoverschrijdende uitdagingen, zoals de energietransitie, mobiliteitstransitie, en een woningtekort van 42.500 woningen tot 2030. De belangrijkste bovenliggende opgaven in NHN zijn gegroepeerd rondom: Water en bodem, Landbouw en natuur, Ordenende netwerken voor energie en economie, Leefbare steden en regio's, en Ruimte voor Defensie. De focusagenda van de regio Alkmaar richt zich specifiek op wonen, energie en bereikbaarheid.

De rol van een nieuwe, grotere gemeente in de regio kan verschuiven van volger naar bestuurlijk trekkerschap op regionale thema's. Een grotere gemeente kan grotere en omvangrijke regionale taken oppakken. In het geval dat Heiloo zelfstandig wordt of gefuseerd wordt met een andere gemeente zal op dit soort trajecten weinig invloed worden uitgeoefend.

Wat is de positie en toegevoegde waarde van de nieuwe gemeente in de regio?
De fusie van de vier BUCH-gemeenten zou de nieuwe gemeente de tweede positie qua inwonertal in de regio Alkmaar opleveren, direct na Alkmaar. De toegevoegde waarde ligt in de versterking van de positie richting de provincie, de Rijksoverheid en grote maatschappelijke partners. De toegenomen organisatiekracht kan worden ingezet om een kwaliteitssprong in samenwerking en bewonersparticipatie te realiseren. Grotere gemeenten

zijn meer gelijkwaardige gesprekspartners voor maatschappelijke instellingen die vaak al schaalvergroting hebben doorgemaakt.

Scenario 1: Bestuurlijke fusie
a. Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo: een fusie van alle vier de gemeenten tot een middelgrote ontwikkelgemeente[3] met kerngericht werken van 105.000 inwoners (1.000 fte). De vorming duurt één bestuursperiode. Dit resulteert in de op één na grootste gemeente van de regio met een zeer sterke regionale positie en veel stemgewicht. Het levert een structureel voordeel van € 600.000 en een significant incidenteel positief saldo van € 16 miljoen op.

b. Uitgeest, Castricum, Heiloo: een ontwikkelgemeente van circa 75.000 inwoners (7 kernen, circa 600 fte). De vorming duurt één bestuursperiode. De nieuwe gemeente wordt de derde in omvang in de regio Alkmaar, met schaal en kwaliteit vergelijkbaar met maatschappelijke partners. De nieuwe gemeente wint aan bestuurlijke trekkracht, maar blijft in de schaduw van Alkmaar en Dijk en Waard. Dit scenario levert een structureel voordeel van € 800.000 en een incidenteel saldo van € 6 miljoen op.

c. Bergen, Castricum, Heiloo: een ontwikkelgemeente van 90.000 inwoners (13 kernen, 725 fte). De vorming duurt één bestuursperiode. De nieuwe gemeente wordt de derde in omvang in de regio Alkmaar, met schaal en kwaliteit vergelijkbaar met maatschappelijke partners. De nieuwe gemeente wint aan bestuurlijke trekkracht, maar blijft in de schaduw van Alkmaar en Dijk en Waard. Dit scenario levert een structureel voordeel van € 900.000 en een incidenteel saldo van € 6,3 miljoen op.

d. Bergen, Heiloo: een nieuwe beheergemeente van 55.000 inwoners met 430 fte. De opbouw van een nieuwe organisatie duurt minimaal één bestuursperiode en zorgt voor vijfjarige frictiekosten. Het financiële plaatje is neutraal, met een klein structureel nadeel en een positief incidenteel saldo. De regionale positie zal bescheiden zijn.

e. Castricum, Heiloo: een beheergemeente van 60.000 inwoners met 490 fte. De gevolgen zijn grotendeels gelijk aan het voorgaande scenario, maar dit scenario heeft een positief financieel vooruitzicht met een structureel voordeel van € 1,3 miljoen en een incidenteel saldo van € 1,6 miljoen. De regionale positie zal bescheiden zijn.

Scenario 2: Voortzetting de BUCH
De huidige werkorganisatie (850 fte voor 105.000 inwoners) heeft een suboptimale uitvoeringscapaciteit door een grote afstemmingsbehoefte en een relatief kleine personeelsformatie. Deze afstemmingsbehoefte komt doordat de ambtelijke organisatie werkt voor vier (vijf) opdrachtgevers en er politiek-bestuurlijk behoefte is aan lokaal maatwerk.Er zijn geen financiële wijzigingen. De analyse duidt het BUCH-construct als een structurele weeffout, die alleen kan slagen als gemeenten de organisatie meer als ‘eigen’ beschouwen, en niet als uitvoeringsorganisatie op afstand.

[3] In de scenario’s worden de termen ontwikkelgemeente en beheergemeente gebruikt. Een ontwikkelgemeente is een gemeente die actief werkt aan het ontwikkelen van nieuw beleid en het initiëren van projecten ook op bovenlokaal niveau. Een beheergemeente is een gemeente die voornamelijk gericht is op de uitvoerende, alledaagse taken en het beheer van de bestaande processen.

Scenario 3: Heiloo zelfstandig
Een kleine beheergemeente (25.000 inwoners, 160 fte) met een behapbare taakzwaarte. De uitvoeringscapaciteit is beperkt, wat de inzet van externe expertise noodzakelijk maakt. De grootste opgave is het volledig opbouwen van een eigen organisatie, wat minimaal één bestuursperiode duurt en de (kwaliteit van) dienstverlening tijdelijk zal beperken. Dit brengt substantiële incidentele kosten van € 3,2 miljoen met zich mee. Deze gemeente zal geen regionale positie hebben.

BMC vat de verschillende varianten samen in de volgende tabel:

	Bestuurlijk zelfstandig		Bestuurlijke herindeling				
	Heiloo	BUCH	BH	CH	BCH	UCH	BUCH
Bestuurskracht	0	0	0	0	+	+	+
Organisatiekracht	-	0	0	0	+	+	++
Samenwerkingskracht	-	0	0	0	+	+	++
Financiële kracht	0	0	0	+	+	+	+

Verwachte ontwikkeling ten opzichte van de huidige situatie

--	sterke verslechtering
-	verslechtering
0	neutraal
+	verbetering
++	sterke verbetering

2.2 Financiële analyse scenario's

Het financiële onderzoek van BMC naar de bestuurlijke toekomst van Heiloo is uitgevoerd in afstemming met de gemeenten Bergen, Castricum en Uitgeest. Dit onderzoek verschaft inzicht in de kosten en opbrengsten van de verschillende scenario's aan de hand van elf verschillende onderzoeksvragen.

2.2.1 Huidige financiële positie van Heiloo

De toekomstige financiële situatie van de gemeente Heiloo wordt als niet rooskleurig beoordeeld, met name op de lange termijn. Heiloo kampt met een structureel nadelig begrotingssaldo dat in latere jaren oploopt. Zonder aanvullende maatregelen zijn bezuinigingen of belastingverhogingen noodzakelijk om het tekort op te vangen. Het structurele saldo van Heiloo is negatief geprognosticeerd op -€ 1.971.000 in 2029.

De financiële weerbaarheid van Heiloo staat onder druk, met een geprognosticeerde netto-gecorrigeerde schuldquote in 2029 van 81%. Dit ligt aanzienlijk boven het landelijk gemiddelde van ongeveer 40%, hoewel het nog onder de risicogrens van 130% ligt die de toezichthouder hanteert.

Om de begroting sluitend te krijgen, heeft Heiloo al maatregelen genomen, waaronder een ingeboekte tariefstijging van de OZB van 4,2% in 2026. Desondanks beschikt de gemeente Heiloo nog over een onbenutte belastingcapaciteit van ongeveer € 4 miljoen.

2.2.2 Financiële impact van de scenario's

Het onderzoek onderscheidt de financiële gevolgen op twee niveaus: de incidentele kosten en opbrengsten (samenvoeging, inrichting en frictie) en het structurele saldo (meerjarenbegroting).

Het scenario Heiloo zelfstandig levert de grootste negatieve incidentele impact op. De frictiekosten voor de ontvlechting uit de Werkorganisatie BUCH worden geraamd op € 3.200.000. Aangezien er geen sprake is van een herindeling, is er geen vergoeding van het Rijk via de tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling. Hierdoor is het incidentele saldo negatief: -€ 3.200.000.

Wanneer doorgegaan wordt met de ambtelijke samenwerking binnen de BUCH zien we een neutraal incidenteel beeld, met een saldo van € 0, omdat er in dat geval geen sprake hoeft te zijn van ontvlechtingskosten. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het aanbrengen van noodzakelijke verbeteringen in de BUCH-samenwerking, zoals geadviseerd door de accountant vanwege kwetsbaarheden in de interne beheersing, kosten met zich mee kan brengen.

De verschillende scenario's van bestuurlijke fusie laten een divers, maar overwegend positief incidenteel beeld zien. In het algemeen zijn fusiescenario's financieel aantrekkelijker, omdat ze een tijdelijke Rijksvergoeding ontvangen via de verdeelmaatstaf herindeling. De fusie van de vier gemeenten binnen de BUCH (Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo) is financieel het meest aantrekkelijk, met een verwachte Rijksvergoeding van € 20.200.000 en een netto-incidenteel positief saldo van € 16.000.000.

Op structureel niveau (vanaf 2029) is het structureel saldo van een nieuwe fusiegemeente met Bergen en Castricum het meest positief (€ 360.000). Daarentegen wordt het saldo in de vier-gemeenten fusievariant negatief (-€ 547.000) door een nadeel van € 2,5 miljoen op de Algemene Uitkering.

	Heiloo zelfstandig	Heiloo binnen BUCH	Bergen Uitgeest Castricum Heiloo	Uitgeest Castricum Heiloo	Bergen Castricum Heiloo	Bergen Heiloo	Castricum Heiloo
Structureel saldo 2029 (x € 1.000)	-1,9 miljoen	-1,9 miljoen	-0,5 miljoen	-3,6 miljoen	0,4 miljoen	1,1 miljoen	-2,7 miljoen
Solvabiliteit	28%	28%	31%	25%	34%	37%	27%
Netto schuldquote	81%	81%	66%	68%	62%	70%	61%
Mutatie woonlasten Heiloo (eigenaar, mph)	0	0	€ 2	€ 5	-€ 19	-€ 34	€ 3
Mutatie OZB niet woningen (1 miljoen)	0	0	€ 1.233	€ 1.307	€ 1.077	€ 734	€ 1.040
Structureel effect algemene uitkering	0	0	-2,5 miljoen	-1,1 miljoen	-1,1 miljoen	-1,4 miljoen	0,3 miljoen
Structurele besparing op bestuur	0	0	3,0 miljoen	1,9 miljoen	2,0 miljoen	0,9 miljoen	0,9 miljoen
Frictievergoeding algemene uitkering	0	0	20,2 miljoen	12 miljoen	13,6 miljoen	6,5 miljoen	6,5 miljoen
Frictiekosten (schatting)	3,2 miljoen	0	4,2 miljoen	6 miljoen	7,3 miljoen	4,4 miljoen	4,9 miljoen
Uittredingskosten verbonden partijen			1,5 - 2,3 mln	1,5 - 2,3 mln			
Risico's grondexploitaties	nvt	Nvt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt
Harmonisatie openbare ruimte	Nvt	Nvt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt
Harmonisatie sociaal domein	Nvt	Nvt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt	Beperkt
Weerstandsratio (excl. onben. belcap)	2,1	2,1	3,4	2,6	5,2	6,2	2,7
Onbenutte belastingcapaciteit	4,0 miljoen	4,0 miljoen	17,0 miljoen	11,2 miljoen	16,4 miljoen	9,7 miljoen	10,7 miljoen

2.3 Inwonersconsultatie maatschappelijk draagvlak scenario's

Om tot een breed gedragen en goed onderbouwd besluit te komen, is ook het perspectief van de inwoners in het onderzoek betrokken. Hiertoe heeft Citisens in september 2025 een enquête uitgezet onder de inwoners van Heiloo, met als doel te inventariseren wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van de gemeente en waarom. In totaal hebben 1.297 inwoners de enquête ingevuld. De resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op hun antwoorden, nadat deze via diverse verificatiemethoden zijn gefilterd op dubbele inzendingen en deelnemers van buiten de gemeente.

De drie belangrijkste resultaten uit de enquête zijn:

1. **Voorzieningen, wonen, natuur en groen, verkeer en bereikbaarheid, en karakter en identiteit belangrijkste thema's**
   Een vijftal thema's komen vaak terug wanneer invullers gevraagd wordt wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van Heiloo. Een daarvan is voorzieningen, waarbij invullers het vooral belangrijk vinden dat het hoge voorzieningenniveau behouden blijft. Het thema wonen wordt vaak genoemd, waarbij wordt benadrukt dat er meer woningen voor bijvoorbeeld jongeren of juist ouderen zouden moeten worden gebouwd. In het kader van natuur en groen noemen invullers vooral dat ze de groene omgeving van de gemeente prettig vinden en graag zien dat deze wordt behouden en versterkt. Verkeer en bereikbaarheid is een punt dat aan de ene kant zeer positief wordt beoordeeld, bijvoorbeeld vanwege de treinverbinding. Aan de andere kant zouden invullers bijvoorbeeld graag een afslag van de A9 in Heiloo zien. Tot slot wordt het karakter en de identiteit van Heiloo vaak benoemd. Dit is iets waar de andere veelgenoemde thema's ook sterk aan bijdragen.

2. **Dorpse sfeer en hoog voorzieningenniveau sterk gewaardeerd en belangrijk voor de toekomst**
   Invullers waarderen de gemeente Heiloo zeer om haar dorpse sfeer en het hoge voorzieningenniveau. Zij vinden het heel belangrijk dat dit wordt behouden in de toekomst. Ze noemen bijvoorbeeld het station, de supermarkten en zorgcentra als belangrijke voorzieningen in de gemeente. Deze voorzieningen worden zeer positief beoordeeld en invullers zien graag dat deze voorzieningen worden behouden in de toekomst. Ook de dorpse en vriendelijke sfeer en het goede contact met buurtbewoners wordt zeer gewaardeerd.

3. **Bureaucratie en financiën zorgen voor de toekomst van de gemeente**
   In verschillende scenario's maken invullers zich zorgen over de afstand tussen de gemeente en de inwoner en de financiën van de gemeente. Zo maken zij zowel in het geval van een fusie als bij verdere samenwerking binnen de Werkorganisatie BUCH zich zorgen dat de gemeente verder van de inwoner af zal komen te staan en minder bereikbaar is. In het geval van verdere samenwerking binnen de BUCH komt de zorg naar voren dat dit niet haalbaar is zonder Uitgeest. Ook noemen invullers dat zij denken dat zelfstandig blijven voor Heiloo financieel niet haalbaar is.

Bij het beoordelen van de scenario's benadrukken de inwoners hun wensen en zorgen.

- Bestuurlijke fusie: de belangrijkste wens is het behoud van het voorzieningenniveau en de eigen dorpse identiteit. De belangrijkste zorgen zijn het verdwijnen van voorzieningen en het ontstaan van meer bureaucratie en afstand tot de inwoner.
- Voortzetting Werkorganisatie BUCH: de wens is een goede en efficiënte samenwerking met gezonde financiën. De grootste zorg is de financiële haalbaarheid van de werkorganisatie zonder Uitgeest, en angst voor inefficiëntie door te veel ambtelijke molens.
- Heiloo zelfstandig: de wens is het behoud van de huidige voorzieningen en het financieel gezond blijven. Zorgen zijn dat het financieel onhaalbaar is voor Heiloo om zelfstandig te blijven en dat ze zal moeten inleveren op bijvoorbeeld het huidige hoge voorzieningenniveau. Inwoners maken zich zorgen dat wanneer Heiloo zelfstandig blijft, ze overschaduwd zal worden door grotere gemeenten in de regio.

2.4 Verdiepend onderzoek voorzieningenniveau en dienstverlening

Dit is een verdiepend onderzoek naar de gevolgen van verschillende bestuurlijke scenario's voor de gemeente Heiloo, specifiek gericht op het voorzieningenniveau (sport, cultuur, sociaal netwerk) en het niveau van dienstverlening. Hieronder volgt een samenvatting aan de hand van twee, door de gemeenteraad van Heiloo gestelde, hoofdvragen. Necker bracht hiertoe tussen juli en oktober, op basis van een informatieanalyse, de consequenties voor de sport-, cultuur- en sociale voorzieningen in kaart.

Door dit onderzoek wordt antwoord gegeven op twee vragen die door de gemeenteraad zijn gesteld:

1. Wat is ervoor nodig/zijn de aandachtspunten per scenario om de voorzieningen in Heiloo op sport, cultuur en sociaal netwerk te behouden en toekomstbestendig te ontwikkelen?
2. Op welke manier kan Heiloo haar (huidige) niveau van dienstverlening naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties organiseren bij bestuurlijke fusie met een of meer BUCH-gemeenten, voortzetting samenwerking BUCH of bij zelfstandigheid van de gemeente Heiloo?

Hieronder worden de belangrijkste resultaten samengevat.

2.4.1 Heiloo zelfstandig

In het scenario van een zelfstandige gemeente Heiloo wordt het behoud en de ontwikkeling van voorzieningen als kwetsbaar beschouwd. De strategische kracht en het investeringsvermogen van een eigen, nieuw op te richten ambtelijke organisatie zullen beperkt zijn. Hoewel de nabijheid en het interne samenspel kunnen verbeteren, zal de gemeente al snel tegen grenzen aanlopen op financieel en personeel gebied . Het behoud van voorzieningen wordt hierdoor sterk afhankelijk van de lokale kracht van vrijwilligers en maatschappelijke partners, een kracht die door de verzelfstandiging wel een impuls kan krijgen.

Voor de dienstverlening geldt dat een eigen concept ontwikkelen veel organisatievermogen vraagt en professioneel kwetsbaar is. Het ligt daarom voor de hand om dienstverlening in te kopen bij de voormalige BUCH-partners. Een volledig zelfstandige dienstverlening zou dichter bij de inwoner kunnen staan, maar het beperkte investeringsvermogen en het gebrek aan schaalvoordeel vormen een aanzienlijk risico voor de continuïteit en kwaliteit op de lange termijn.

2.4.2 Voortzetting ambtelijke samenwerking BUCH

In het scenario van een voortgezette samenwerking binnen de ambtelijke BUCH-organisatie is het ontwikkelen van een gezamenlijke strategische visie op voorzieningen een aanzienlijke uitdaging. Het maken van keuzes over gemeentegrenzen heen ligt in de huidige bestuursvorm niet voor de hand, mede doordat voorzieningen sterk verbonden zijn met de lokale identiteit. Dit vereist verdere harmonisatie van beleid, wat politiek complex is. Zonder deze stap bestaat het risico dat het voorzieningenniveau in Heiloo verschraalt door onvoldoende gericht investeringsvermogen, terwijl de gemeente financieel al tegen haar grenzen aanloopt. De samenwerking met lokale verenigingen en stakeholders vraagt om verbetering; zij ervaren nu een gebrek aan daadkracht vanuit de Werkorganisatie BUCH, wat tot teleurstelling leidt. Een beter opdrachtgever-opdrachtnemerschap tussen Heiloo en de BUCH is essentieel.

De dienstverlening is reeds grotendeels geharmoniseerd via een gedeeld concept en een gezamenlijk klantcontactcentrum, wat door inwoners hoog wordt gewaardeerd. Verdere harmonisatie ligt niet voor de hand, omdat de gemeenten ruimte willen behouden voor lokaal maatwerk. Een aandachtspunt blijft de samenwerking bij complexere dienstverlening, waar stakeholders behoefte hebben aan meer continuïteit, betrouwbaarheid en daadkracht van de gemeente. Het verbeteren van het interne samenspel tussen de wensen van het bestuur van Heiloo en de uitvoering door de ambtelijke organisatie blijft een weerbarstig proces in de huidige samenwerkingsconstructie.

2.4.3 Bestuurlijke fusie

In het scenario van een bestuurlijke fusie wordt de potentie voor het ontwikkelen van voorzieningen aanzienlijk groter. Een nieuwe, grotere gemeente met één gemeentebestuur kan strategischer en meer gericht op de lange termijn opereren, in tegenstelling tot de huidige, meer reactieve aanpak. Dit maakt het eenvoudiger om een samenhangend voorzieningenbeleid te ontwikkelen en politiek-bestuurlijke sturing te geven. Wel is het een aandachtspunt dat op grotere schaal onvermijdelijk de vraag naar bundeling van voorzieningen zal spelen, wat de afstand voor inwoners kan vergroten. Het succesvol benutten van de lokale kracht van vrijwilligers en ondernemers vraagt om een transitie in de aanpak van bestuur en organisatie, wat tijd en middelen vergt. Financieel kan een fusie meer ruimte creëren om middelen en ambtelijke capaciteit te investeren in voorzieningen.

Voor de dienstverlening kan een fusiegemeente verder bouwen op het reeds bestaande en goed gewaardeerde dienstverleningsconcept van de BUCH. Het opereren als één gemeente vereenvoudigt de interne processen en maakt het makkelijker om de dienstverlening door te ontwikkelen. De grootste uitdaging ligt in het waarborgen van de nabijheid en de verbinding met de verschillende kernen. Dit vraagt om het ontwikkelen van een helder kernenbeleid, waarin wordt vastgelegd hoe bestuurlijke nabijheid, participatie en gebiedsgericht werken vorm krijgen. Er bestaat een risico dat efficiëntie de schaal van de dienstverlening gaat bepalen, ten koste van de nabijheid. Dit vraagt om een gedegen visie op zaken als lokale gemeenteloketten in de dorpen.

2.5 Bestuurlijke gesprekken met Bergen, Castricum en Uitgeest

In september 2025 hebben in opdracht van de gemeenteraad van Heiloo verkennende gesprekken plaatsgevonden met de burgemeester en gemeentesecretaris van de gemeenten Bergen, Castricum en Uitgeest. De verkennende gesprekken zijn van belang om als Heiloo ook de positie van mogelijke partners in te schatten. Hun positie is immers medebepalend voor de waarschijnlijkheid van de scenario's. Daarom is het nodig dat voor de gemeenteraad navolgbaar wordt hoe die andere gemeenten erin zitten. Dit helpt bij het kiezen voor een kansrijk scenario.
De ontwikkelingen gaan snel. We willen bij dit hoofdstuk benadrukken dat de gesprekken in september 2025 hebben plaatsgevonden.

2.5.1 Bergen

Bergen en Heiloo passen qua dorps karakter en geografische ligging goed bij elkaar. Bergen bevindt zich echter in een andere fase dan Heiloo en Uitgeest. In "spoor 1" worden eerst met hulp van Rijnconsult de maatschappelijke uitdagingen en de gewenste toekomstige identiteit van Bergen in kaart gebracht. Pas daarna volgt "spoor 2" met concrete bestuurlijke scenario's. De gemeenteraad van Bergen staat aan het roer en heeft al uitgesproken dat bij een eventuele verkenning alle aanliggende gemeenten betrokken zullen worden. Bergen geeft aan dat de deur voor Heiloo “wagenwijd openstaat”. Besluitvorming over de uitkomst van spoor 1 wordt in november verwacht, terwijl besluitvorming over spoor 2 niet vóór januari wordt voorzien.

Mogelijke versterkingen tussen Bergen en Heiloo liggen op vier vlakken:

- Ruimtelijke kwaliteit en dorps karakter: beide delen een ligging met mooi gelegen dorpen en een sterke behoefte om de eigenheid van de kernen te behouden.
- Zeggenschap van dorpen: het belang van dorpen met zeggenschap en goede vertegenwoordiging in de gemeenteraad past bij een fusie met gelijksoortige gemeenten, in tegenstelling tot opgaan in een veel grotere gemeente.
- Regionale positie: keuzes van andere gemeenten (zoals een fusie Castricum-Heiloo-Uitgeest of een keuze van Uitgeest voor Heemskerk) hebben gevolgen voor Bergen. Geen enkele gemeente wil in de regionale dynamiek "alleen overblijven".
- Regionale opgaven: samenwerking kan helpen bij complexe opgaven zoals wonen, die steeds lastiger op eigen grondgebied op te lossen zijn, door thema's als wonen, parkeren en bereikbaarheid in samenhang te bezien.

Bergen vraagt in het vervolgproces vooral om afstemming en dat gemeenten elkaar niet verrassen. Het lopende proces is niet vrijblijvend, en andere gemeenten moeten rekening houden met Bergens tijdlijn, om te voorkomen dat deuren dicht zullen vallen. Bergen vraagt om niet te snel te gaan.

2.5.2 Castricum

De keuze over de bestuurlijke toekomst van Heiloo ligt volgens Castricum bij de gemeenteraad van Heiloo. Men schat in dat Heiloo en Castricum mogelijk nog vier tot acht jaar zelfstandig kunnen blijven, maar door de verschuivende regionale panelen is het strategisch niet verstandig om zich niet op de toekomst te beraden. De BUCH-samenwerking wordt gewaardeerd; er is veel tijd en energie in gestoken en het loopt goed. Als er voor fusie wordt gekozen, ligt het BUCH-verband voor de hand, omdat er al sprake is van verregaande samenwerking.

Castricum richt zich op een nieuwe gemeente en verkent geen scenario waarin Heiloo zelfstandig doorgaat. De optie met Bergen wordt ook onderzocht, maar Bergen heeft aangegeven nog niet zover te zijn. De beweging van Castricum komt niet voort uit een gebrek aan huidige bestuurskracht, maar als reactie op de keuzes van Uitgeest en Heiloo. Castricum benadrukt dat een fusie uiteindelijk moet leiden tot een gemeente die groot genoeg en robuust is op de lange termijn en in regionale oriëntatie. Een fusie van alleen Castricum-Heiloo is vermoedelijk niet krachtig genoeg op termijn.

In de variant Castricum-Heiloo-Uitgeest zou:

- de identiteit van de dorpen versterkt kunnen worden, waarbij Heiloo een gelijkwaardige kern is;
- een gelijkwaardige fusie georganiseerd moeten worden, met nieuwe verkiezingen en andere vormen van representativiteit (zoals dorpsraden);
- er een sterke dorpen strategie en beleid nodig zijn met ruimte voor *couleur locale* in voorzieningen en evenementen;

- de ambtelijke en bestuurlijke inrichting van BUCH anders moeten zijn om de nabijheid te borgen, met meer in de dorpen georganiseerde besluitvorming en participatie.

Castricum ziet twee elementen voor een bijdrage aan de kwaliteiten van Heiloo in een nieuwe gemeente: het benutten van de dorpskracht door nabij bestuur met een dienstbare bestuursstijl, én het kunnen handelen op de steeds grotere regionale, abstracte opgaven. Beide gemeenten lijken op elkaar als dorpsgerichte forensengemeenten met een nuchtere, praktische instelling. De fusie Castricum Heiloo Uitgeest biedt de gelegenheid om regionaal één verhaal te brengen.

Castricum vraagt om tijd te nemen voor het besluit, maar ook om niet nog drie à vier jaar te discussiëren. Er is afstemming nodig over de timing en boodschap, want elke keuze heeft gevolgen voor de andere gemeenten; het mag geen competitie zijn. Castricum nodigt Heiloo uit om in de verkennende fase toenadering te zoeken.

2.5.3. Uitgeest

De bestuurlijke toekomst van Heiloo is allereerst een zaak van de gemeenteraad van Heiloo zelf. Uitgeest acht de positie van Heiloo vergelijkbaar met die van haarzelf, met name in de beperkte invloed in gemeenschappelijke regelingen zoals BUCH, vanwege de stemverhoudingen. De gemeenteraad van Uitgeest heeft een principebesluit genomen om te fuseren met één of meer gemeenten. Dit betekent dat de huidige Werkorganisatie BUCH niet op dezelfde wijze kan worden voortgezet. Uitgeest acht het huidige traject van Heiloo logisch en verwacht dat terugkeer naar volledige zelfstandigheid een 'no go' is vanwege de oorspronkelijke keuze voor BUCH en de toegenomen gemeentelijke opgaven.

Uitgeest onderzoekt drie fusiescenario's:

- Fusie met Alkmaar
- Fusie met Castricum en Heiloo
- Fusie met Heemskerk

Voor Uitgeest is het essentieel dat een fusie leidt tot een robuuste gemeente met een logische geografische aansluiting, en niet een begin is van fusie-op-fusie. Een fusie tussen uitsluitend Heiloo en Uitgeest past hier niet in, vanwege de omvang (te weinig robuust) en het ontbreken van directe geografische aansluiting.

Er zijn overeenkomsten met Heiloo in welvaart, arbeidsethos, praktische instelling, het dorpse karakter en de actieve vrijwilligers. Beleidsmatig zijn er ook veel overeenkomsten door de ambtelijke fusie BUCH. De variant met Castricum-Heiloo-Uitgeest (zeven kernen) kan de dorpse kwaliteit versterken en de kernen laten opleven. Dit scenario biedt efficiëntie van één bestuur en een sterkere regionale positie met de mogelijkheid regionaal één verhaal te brengen.

Uitgeest streeft ernaar nog dit jaar tot besluitvorming te komen. Voor het vervolgproces is het van belang dat besturen elkaar goed op de hoogte houden, voorkeuren tonen, en dat de raden goed met elkaar in gesprek gaan over het bestuurlijk draagvlak voor fusie.

2.5.4 Rode draad van gesprekken

De gemeenten zitten als het gaat om de bestuurlijke toekomst niet in dezelfde fase. Uitgeest heeft al een keuze gemaakt om te gaan voor een bestuurlijke herindeling, en daarmee dus te stoppen met de BUCH. Castricum kijkt op dit moment niet naar haar eigen bestuurskracht maar wil reageren op de keuze van de andere gemeenten. Anders dan Heiloo en ook Uitgeest ligt er in Bergen geen uitkomst van een bestuurskrachtonderzoek. Op dit moment brengt Bergen voor zichzelf in kaart wat Bergen wil zijn in de toekomst. Het gaat dan om de maatschappelijke uitdagingen, de opgaven waar Bergen voor staat en het inhoudelijke antwoord daarop. Pas daarna wordt de vraag gesteld wat voor soort gemeente daarbij past en wat daarvoor georganiseerd moet worden. Bergen vraagt dan ook aan Heiloo geen keuzes te maken zonder eerst met haar in gesprek te gaan.

Zowel Bergen, Castricum als Uitgeest benadrukken dat de keuze over de bestuurlijke toekomst van Heiloo primair bij de gemeenteraad van Heiloo ligt.

Een volledig zelfstandig Heiloo wordt door de andere gemeenten als weinig kansrijk gezien.

De Werkorganisatie BUCH wordt al waardevol gezien, maar niet als een eindstation. Er gaat veel goed in samenwerking binnen de BUCH en men wil geen “kind met het badwater” weggooien. Wel wordt erkend dat door de vier verschillende besturen veel werk gaat in afstemming en overleg. Een goed voorbeeld is dat er in totaal 5 begrotingen worden gemaakt. maar meerdere vraagstukken vragen om één bestuur in plaats van alleen ambtelijke samenwerking.

Robuustheid en geografie worden in de voorkeuren als doorslaggevend gezien. De optie Heiloo en Uitgeest wordt door Uitgeest als onvoldoende robuust en geografisch minder logisch gezien. Castricum betwijfelt of het duo Heiloo en Castricum op termijn sterk genoeg is.

Een fusie met minstens drie gemeenten heeft de meeste logica in de regio. Zowel Uitgeest als Castricum zien Castricum, Heiloo en Uitgeest als serieuze, “logische” optie die dorpsidentiteiten kan versterken en regionaal één verhaal mogelijk maakt.

De regionale dynamiek en wederzijdse afstemming zijn cruciaal. Keuzes van één gemeente hebben directe effecten op de andere. En uiteindelijk wil geen enkele gemeente “alleen achterblijven”. Belangrijk is om elkaar niet verrassen en tijdig af te stemmen.

3. Uitkomsten onderzoeken per scenario's

In dit hoofdstuk wordt per scenario ingegaan op de aspecten die de gemeenteraad van Heiloo wil afwegen bij de bestuurlijke toekomst: bestuurlijke/democratische gevolgen, financiële effecten, dienstverlening & voorzieningen, regionale positie, draagvlak, risico's en kansen.

3.1 Scenario's bestuurlijke fusie

Het scenario bestuurlijke fusie houdt in dat twee, drie of vier gemeenten worden samengevoegd tot één gemeente met één gemeentebestuur. Hieronder volgt een beschrijving van de vijf onderzochte fusievarianten.

3.2.1 Bestuurlijke fusie met Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo

Dit is de grootste fusievariant, met circa 105.000 inwoners en 14 kernen.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

De impactanalyse typeert deze nieuwe entiteit als een ontwikkelgemeente met kerngericht werken. De schaal van het bestuur (39 raadsleden) is vergelijkbaar met de omvang van de bovengemeentelijke opgaven. Een fusie creëert een gemeentebestuur dat gekozen wordt uit alle inwoners van de nieuwe gemeente, wat de organisatiekracht en strategische kracht versterkt. De nieuwe gemeente heeft een concurrerende arbeidsmarktpositie door het functiehuis van een 100.000+-gemeente. De implementatie van deze fusie duurt naar verwachting één bestuursperiode.

Financiële effecten

Dit scenario is financieel zeer positief. Het financieel onderzoek raamt de incidentele opbrengsten op € 16 miljoen, na aftrek van frictiekosten van € 4,2 miljoen. Dit is dankzij een hoge rijksvergoeding voor herindeling van vier gemeenten. Het structurele saldo is ook positief, €0,5 miljoen. Er ontstaat een nadelig effect van € 2,5 miljoen op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Dit effect wordt gecompenseerd doordat deze fusievariant een besparing op de bestuurlijke kosten met zich meebrengt.

Dienstverlening & voorzieningen

Dit scenario heeft de meeste maatschappelijke complexiteit vanwege het grote aantal kernen. Er moet een nieuw strategisch accommodatie- en kernenbeleid worden gevormd voor alle zestien kernen. Heiloo vertoont een grote overeenkomst in bevolkingssamenstelling met Castricum, gevolgd door Uitgeest (iets jonger) en Bergen

(ouder). Inwoners maken zich zorgen dat een fusie zal leiden tot verlies van de eigen identiteit en dat de belangen van Heiloo ondergeschikt zullen raken aan grotere kernen.

Regionale positie

De nieuwe gemeente wordt de op één na grootste qua oppervlakte in Noord-Holland, alleen kleiner dan Hollands Kroon. Het is de tweede grootste qua inwonertal in de regio Alkmaar (na Alkmaar). Dit levert een sterke regionale positie en potentie op. Een goede regionale positie is nodig voor het behoud van grotere voorzieningen zoals het station en de aansluiting A9.

Draagvlak, risico's en kansen

Kansen liggen in het realiseren van een kwaliteitssprong op veel gebieden door de sterke financiële en organisatorische middelen. Risico's zijn de zeer hoge bestuurlijke en maatschappelijke complexiteit door de zestien kernen. De variant is nog niet in onderzoek bij Bergen.

3.2.2 Bestuurlijke fusie met Uitgeest, Castricum, Heiloo

Deze variant omvat circa 74.500 inwoners en 7 kernen.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

De impactanalyse typeert dit als een ontwikkelgemeente. Het bestuur komt verder van de burger af te staan. De implementatie duurt naar verwachting één bestuursperiode. Dit scenario is in onderzoek bij alle drie de gemeenten. De nieuwe gemeente heeft potentie voor een sterkere regionale positie.

Financiële effecten

De financiële gevolgen van deze variant zijn positief. Het structurele saldo is €800.000 positief. De korting op het gemeentefonds is ongeveer €1,1 miljoen, maar daar tegenover staat een besparing op de bestuurlijke organisatie van €1,9 miljoen. Het incidentele saldo bedraagt € 6 miljoen, na aftrek van frictiekosten van € 6 miljoen.

Dienstverlening & voorzieningen

Deze fusievariant heeft de op twee na minste maatschappelijke complexiteit. Heiloo heeft een grote overeenkomst in bevolkingssamenstelling met Castricum. In dit scenario moet Uitgeest uittreden uit IJmond-samenwerkingsverbanden en toetreden tot samenwerkingen in Noord-Holland Noord, wat complexiteit met zich meebrengt. De gedeelde participatie in onder andere Zaffier, Cocensus en VVI vereenvoudigt de fusie met betrekking tot de verbonden partijen.

Regionale positie

Dit scenario levert een stabiele positie op de arbeidsmarkt. De gemeente zou de derde grootste qua inwonertal in de regio Alkmaar zijn. De impactanalyse duidt deze variant op de potentie van regionale positie. Er is een risico verbonden aan de afwijkende regionale oriëntatie van Uitgeest (IJmond/Kennemerland) ten opzichte van Castricum en Heiloo (Noord-Holland Noord).

Draagvlak, risico's en kansen

Kansen: de culturele en sociale overeenkomsten tussen de dorpen Castricum en Heiloo, waarbij Heiloo als gelijkwaardige kern zou fungeren.

Risico: Heiloo verliest haar belangen door besluitvorming op afstand.

3.2.3 Bestuurlijke fusie met Bergen, Castricum, Heiloo

Dit scenario omvat circa 90.500 inwoners en 13 kernen.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

Dit wordt een ontwikkelgemeente genoemd. De organisatiekracht zal toenemen door een afname van de afstemmingsbehoefte ten opzichte van de huidige BUCH. De fusie vereist de opbouw van een nieuwe organisatie voor één gemeentebestuur, wat één bestuursperiode zal duren. Het bestuur moet omgaan met een grotere maatschappelijke complexiteit door de 13 verschillende kernen.

Financiële effecten

De financiële gevolgen zijn positief. Het incidentele saldo bedraagt € 6,3 miljoen, na aftrek van frictiekosten van € 7,3 miljoen. Het structurele saldo is € 1,2 miljoen positief. Er ontstaat per saldo een structureel nadeel van € 1,1 miljoen op de algemene uitkering uit het gemeentefonds maar deze wordt meer dan gecompenseerd door een besparing op de bestuurlijke organisatiekosten van €2 miljoen.

Dienstverlening & voorzieningen

Er is een grote overeenkomst in bevolkingssamenstelling met Castricum, maar een kleinere met Bergen (dat gemiddeld ouder is). De complexiteit van vijftien kernen maakt het opstellen van een nieuw kernenbeleid noodzakelijk. Inwoners van Heiloo uiten zorgen dat een fusie zou kunnen leiden tot het verminderen of verdwijnen van lokale voorzieningen. Daarbij wordt soms verwezen naar eerdere ervaringen, zoals de fusie van de Egmonden met Bergen, waarbij bepaalde voorzieningen zijn verdwenen.

Regionale positie

De nieuwe gemeente zou de derde grootste qua inwonertal zijn in de regio Alkmaar. Dit scenario biedt potentie van regionale positie, met een redelijk stemgewicht in gemeenschappelijke regelingen.

Draagvlak, risico's en kansen

Kans: door de schaalgrootte zijn er meer mogelijkheden voor bestuurlijk trekkerschap op regionale thema's.

Risico's: deze variant is niet in onderzoek bij Bergen en Castricum. Inwoners zijn bezorgd over de politieke problemen en de dominante positie van Bergen.

3.2.4 Bestuurlijke fusie met Bergen en Heiloo

Dit is de kleinste van de fusievarianten, met circa 54.000 inwoners en 8 kernen.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

De impactanalyse typeert deze nieuwe entiteit als een beheergemeente. Bestuurlijk passen Bergen en Heiloo qua dorps karakter en geografische ligging heel goed bij elkaar. Bergen heeft al ervaring met het behouden van een hoge mate van eigenheid van de dorpen na een eerdere fusie.

Financiële effecten

Dit scenario heeft een negatief structureel saldo van -€500.000. Er ontstaat een nadeel van €1,4 miljoen op de algemene uitkering door het wegvallen van één vaste bijdrage. Dit wordt deels gecompenseerd door een besparing op de bestuurlijke organisatie €900.000. Het incidentele saldo is positief met € 2,1 miljoen.

Dienstverlening & voorzieningen

Deze fusie heeft de op één na minste maatschappelijke complexiteit. Er is de minste overeenkomst in bevolkingssamenstelling met Bergen (oudere bevolking). Inwoners uiten de wens dat de fusie niet ten koste gaat van de voorzieningen in Heiloo.

Regionale positie

Dit leidt tot een bescheiden regionale bijdrage. De gemeente zal afhankelijk zijn van allianties met medestanders om invloed uit te oefenen.

Draagvlak, risico's en kansen

Kansen liggen in de culturele en geografische aansluiting tussen de dorpen.

Risico's: de variant is niet in onderzoek bij Bergen. Het negatieve structurele saldo en het karakter van een beheergemeente beperken de ruimte voor grote ontwikkelingen.

3.2.5 Bestuurlijke fusie met Castricum en Heiloo

Deze variant is de op één na kleinste fusievariant, met circa 61.000 inwoners en 6 kernen.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

De impactanalyse typeert dit als een beheergemeente. De fusie heeft de minste maatschappelijke complexiteit van alle fusievarianten. Castricum heeft bestuurlijke ervaring met het omgaan met de verschillen tussen de dorpen (Castricum, Akersloot, Limmen). Castricum ziet Heiloo als een gelijkwaardige kern in een fusiegemeente.

Financiële effecten

De financiële gevolgen zijn positief. Het structurele saldo is € 1.200.000 positief. Dit komt doordat de enige fusievariant is die een hogere uitkering (€300.000) uit het gemeentefonds krijgt. Dit komt door de ligging van de kernen Heiloo en Limmen. Het incidentele saldo bedraagt € 1,6 miljoen positief.

Dienstverlening & voorzieningen

Dit scenario heeft de minste maatschappelijke complexiteit. Heiloo heeft een grote overeenkomst in bevolkingssamenstelling met Castricum. Inwoners van Heiloo maken nu al het meeste gebruik van voorzieningen in Castricum (bijvoorbeeld voor school, recreatie,

station is van belang voor Limmen). De risico's zijn dat belangrijke voorzieningen, zoals het station in Heiloo, verdwijnen omdat Castricum al een station heeft.

Regionale positie

Dit leidt tot een bescheiden regionale bijdrage. De bestuurlijke gesprekken stellen de vraag of deze fusie "op termijn krachtig genoeg is" om de regionale opgaven op te pakken.

Draagvlak, risico's en kansen

Draagvlak: dit is de sterkst bevooroordeelde variant onder de inwoners vanwege de nabijheid, vergelijkbare cultuur, en financiële voordelen.

Kans: een gemeente met een overzichtelijke veranderopgave die binnen één bestuursperiode kan functioneren.

Risico's: deze variant is niet in onderzoek bij Castricum. De gemeente blijft een beheergemeente met beperkte regionale slagkracht

3.2 Scenario voortzetting ambtelijke samenwerking BUCH

Het scenario voortzetting van de ambtelijke BUCH-samenwerking betreft de huidige bestuurlijke constellatie van vier zelfstandige gemeenten: Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo, die gezamenlijk één werkorganisatie aansturen. Het eindrapport over de bestuurskrachtontwikkeling concludeerde dat de gemeente Heiloo in onvoldoende mate bestuurskrachtig is om complexe opgaven aan te kunnen, ondanks de samenwerking. Het rapport wees erop dat dit model, een ambtelijke fusie met behoud van vier zelfstandige besturen, inherent aan een complexe structuur is. Hoewel middelen worden gebundeld, leidt dit tot bestuurlijke verdeelkwesties over de tijd en aandacht die de organisatie aan de verschillende opdrachtgevers moet besteden. De BUCH kende een slechte start, onder meer door de verkeerde verwachting van snelle kostenbesparingen door schaalvergroting, en vereist een dubbele kwaliteitsslag om goed te functioneren.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

Dit scenario waarborgt de bestuurlijke zelfstandigheid van Heiloo. Echter, de organisatorische uitvoering is structureel kwetsbaar. De impactanalyse stelt dat de uitvoeringscapaciteit suboptimaal is, voornamelijk vanwege de grote afstemmingsbehoefte door het dienen van vier of vijf opdrachtgevers en de lokale behoefte aan maatwerk. Dit construct leidt tot een structurele weeffout. In de bestuurlijke gesprekken werd bovendien aangegeven dat de huidige BUCH-samenwerking niet op dezelfde wijze kan worden doorgezet, omdat de gemeentelijke opgaven in de afgelopen acht jaar alleen maar groter zijn geworden. Dit model vereist een voortdurende strijd om te voorkomen dat Heiloo ondersneeuwt in de belangen van de partners.

Financiële effecten

Het financieel onderzoek stelt vast dat de voortzetting van de Werkorganisatie BUCH een neutrale impact heeft op de structurele en incidentele kosten voor Heiloo. Er zijn geen verwachte veranderingen in de uitkering uit het Gemeentefonds. De analyse nuanceert echter dat ambtelijke samenwerkingen, met uitzondering van belastingsamenwerking, vaak niet leiden tot kostenbesparingen. De belangrijkste zorg van inwoners die voortkomt uit de

inwonersenquête en verdiepende gesprekken, is de vrees dat de BUCH te duur is en dat de partners de kosten uiteindelijk niet kunnen dragen.

Dienstverlening & voorzieningen

Heiloo streeft, als onderdeel van de BUCH, naar een dienstverlening die betrouwbaar, transparant en toegankelijk is, met het uitgangspunt 'digitaal waar het kan, persoonlijk waar beter'. Het onderzoek dienstverlening en voorzieningen wijst erop dat voorzieningen, zoals zwembad Het Baafje, supermarkten, gezondheidscentra en recreatiegebieden, behouden moeten blijven. Het gezamenlijke klantcontactcentrum (KCC) wordt in de BUCH-verbanden positief beoordeeld. De uitdaging ligt in het investeringsvermogen en het in balans brengen van de kosten van het diverse voorzieningenaanbod met de beschikbare middelen, vooral gezien de toenemende kosten in jeugdzorg en vergrijzing.

Regionale positie

De BUCH-gemeenten participeren in dezelfde regionale samenwerkingsverbanden, al heeft Uitgeest een afwijkende (dubbele) regionale oriëntatie (IJmond/Kennemerland en Noord-Holland Noord). In samenwerkingsverbanden zoals de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord is de invloed van Heiloo qua stemverhoudingen beperkt. Om invloed uit te oefenen in de regio moeten de gemeenten onderlinge allianties sluiten. De schaal van de samenwerking, zelfs met vier gemeenten, levert momenteel een beperkte bijdrage aan de regionale bestuurskracht en mist strategische slagkracht.

Draagvlak, risico's en kansen

Draagvlak
Het draagvlak is aanwezig, mits de samenwerking goed en efficiënt verloopt en de Werkorganisatie BUCH de financiën op orde heeft.

Kansen:

1. Behoud autonomie: Heiloo behoudt de bestuurlijke zelfstandigheid.
2. Schaalvoordelen: voortzetting van gedeelde expertise en diensten (zoals het KCC).
3. Gedeeld beleid: veel overeenkomsten in beleid, bijvoorbeeld in het sociaal domein, die versterkt kunnen worden.

Risico's:

1. Structurele inefficiëntie: de weeffout van vier besturen die één organisatie aansturen blijft bestaan, wat leidt tot hoge afstemmingslast en suboptimale inzet van capaciteit.
2. Financiële druk: de vrees voor stijgende kosten door het inefficiënte BUCH-construct of door de tekorten van de partners.
3. Afstand: het risico dat de gemeente verder van de inwoner af komt te staan door bureaucratie en inefficiëntie, wat resulteert in minder lokaal maatwerk

3.3 Scenario Heiloo zelfstandig

Het scenario Heiloo is het scenario waarbij Heiloo alleen verder gaat met een eigen ambtelijke organisatie en de samenwerking met de BUCH-organisatie stopt. Dit is een direct gevolg van de constatering dat de gemeente onvoldoende bestuurskrachtig is om de

maatschappelijke opgaven het hoofd te bieden. Het eindrapport Bestuurskrachtontwikkeling benadrukte dat de keuze voor een bestuurlijke structuur als zelfstandigheid slechts een sluitstuk is van de afweging, en geen garantie op succes. Het rapport wees erop dat dit scenario een relatief kleine schaal en minder bundeling van middelen met zich meebrengt. Om deze inherente nadelen te compenseren, is een zware inzet op de kwaliteit van werken en samenwerkingskracht met de samenleving vereist. De navolgende onderzoeken hebben de kansen en vooral de risico's van dit pad in kaart gebracht.

Bestuurlijke en democratische gevolgen

Het meest in het oog springende voordeel van dit scenario is de maximale autonomie; de gemeenteraad en het college van Heiloo bepalen alle beslissingen zelf. Dit komt tegemoet aan de wens van de inwoners voor korte lijnen en een bestuur dat binding heeft met het dorp. De inwonersenquête en verdiepende gesprekken laten zien dat burgers lokaal bestuur zien als een garantie dat hun stem wordt gehoord.

De impactanalyse typeert een zelfstandig Heiloo als een beheergemeente met beperkte ruimte voor extra bestuurlijke ambities. De grootste bestuurlijke opgave ligt in de opbouw van een eigen organisatie, inclusief huisvesting, balie en ICT. De impactanalyse en het onderzoek dienstverlening en voorzieningen waarschuwen dat de organisatiekracht en de benodigde strategische kracht als weinig kansrijk worden beschouwd. De blik van bestuur en organisatie zal naar verwachting minstens één bestuursperiode naar binnen gericht zijn op de organisatieopbouw.

Financiële effecten

De financiële kant van zelfstandigheid brengt de grootste risico's met zich mee. Het financieel onderzoek stelt dat Heiloo in dit scenario zelf opdraait voor de kosten van de opbouw van een nieuwe organisatie. De incidentele frictiekosten worden indicatief geschat op € 3.200.000, waarvoor geen vergoeding van het Rijk wordt ontvangen, aangezien er geen herindeling plaatsvindt. Inwoners uiten de zorg dat zelfstandigheid financieel onhaalbaar of onbetaalbaar is, en dat de belastingdruk (zoals OZB) fors zal stijgen. Bovendien kent Heiloo in deze variant de hoogste schuldquote van alle onderzochte scenario's, namelijk 81%.

Dienstverlening & voorzieningen

De inwoners van Heiloo hechten de meeste waarde aan het behoud van het huidige voorzieningenniveau. Zij willen geliefde voorzieningen zoals Het Baafje, De Beun en Ons Podium behouden. Het onderzoek dienstverlening en voorzieningen merkt op dat Heiloo, als kleine gemeente, financieel tegen haar grenzen aanloopt, waardoor het investeringsvermogen en de ambtelijke capaciteit zeer beperkt zullen zijn voor extra voorzieningen (zoals voor jongeren). Hoewel een eigen organisatie zorgt voor nabije en persoonlijke dienstverlening, is het risico dat de dienstverlening op termijn moet worden afgeschaald als Heiloo niet bereid is diensten in te kopen bij de BUCH-partners. Het behoud van voorzieningen is in dit scenario volledig afhankelijk van de lokale kracht (vrijwilligers en stakeholders).

Regionale positie

In het scenario Heiloo zelfstandig is de regionale positie van Heiloo zwak. De gemeente wordt qua inwonertal een van de kleinere gemeenten in de regio Alkmaar/Noord-Holland Noord. Dit betekent dat Heiloo zeker aan kracht inboet in het (boven)regionaal opereren, bijvoorbeeld bij het behoud van grotere voorzieningen zoals het station of de aansluiting op de A9, en bij het werven van subsidies bij het Rijk. De bestuurlijke gesprekken met Uitgeest bevestigen dat de invloed van Heiloo in regionale samenwerkingsverbanden (zoals de Veiligheidsregio Noord-Holland Noord) beperkt zal zijn, net als bij Uitgeest.

Draagvlak, risico's en kansen

Het draagvlak voor zelfstandigheid is bij een deel van de inwoners aanwezig, maar voornamelijk gedreven door de wens om de eigen identiteit en het dorpse karakter te behouden. Velen willen niet worden opgeslokt door Alkmaar of een andere grote gemeente. Deze sterke lokale identificatie is een kans om de maatschappelijke draagkracht (inzet van vrijwilligers) een impuls te geven.

Kansen:

1. Maximale autonomie: de gemeente heeft volledige regie over beleid en besluitvorming.
2. Nabijheid: de dienstverlening kan persoonlijker en laagdrempeliger zijn voor de inwoners.
3. Impuls lokale kracht: het sterke verenigingsleven en de maatschappelijke draagkracht kunnen een boost krijgen door de focus op het eigen dorp.

Risico's:

Uit de diverse onderzoeken komen meerdere grote risico naar boven:

1. De incidentele kosten van € 3.200.000 zonder compensatie en de hoge schuldquote (81%) brengen de financiële gezondheid in gevaar.
2. Ambtelijke kwetsbaarheid: de organisatie is te klein om alle wettelijke taken en specialistische opgaven (zoals jeugdzorg) met kwaliteit uit te voeren.
3. Suboptimale dienstverlening: de noodzakelijke interne focus gedurende één bestuursperiode leidt tot suboptimale dienstverlening aan de burgers.
4. Verlies van slagkracht: Heiloo boet in aan invloed in de regio, waardoor het moeilijker wordt om belangrijke lokale belangen te behartigen in de regio en om regionale belangen te behartigen.
5. Gevaar van gedwongen fusie: een risico waar inwoners zich zorgen over maken is dat, als zelfstandigheid financieel of organisatorisch mislukt, Heiloo later alsnog gedwongen wordt tot fusie, mogelijk met Alkmaar, waarbij het dorp dan geen invloed meer heeft op de voorwaarden. De inschatting vanuit de bestuurlijke gesprekken bevestigde impliciet de onhaalbaarheid op lange termijn.

3.4 Samenvattend

Op de volgende pagina’s vindt u een samenvattende vergelijking van de zeven scenario’s die zijn onderzocht voor de bestuurlijke toekomst van Heiloo, gebaseerd op diverse rapportages.

	1a Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo	1b Uitgeest, Castricum, Heiloo	1c Bergen, Castricum, Heiloo	1d Bergen, Heiloo	1e Castricum, Heiloo	Scenario 2 Voortzetting de BUCH	Scenario 3 Heiloo zelfstandig
	Scenario 1 Bestuurlijke fusie						
Omvang inwoners	105.108	74.386	90.681	54.063	60.959	29.722, 13.427 36.618, 24.341	24.341
Oppervlakte (km2)	220,99 km2	101,16 km2	198,77 km2	138,84 km2	78,94 km2	119,83 km2, 22,22 km2 59,93 km2, 19,01 km2	19,01 km2
Aantal kernen	14	7	13	8	6	7, 1, 5, 1	1
Impact bestuurskracht	+	+	+	0	0	0	0
Impact organisatiekracht	++	+	+	0	0	0	-
Impact samenwerkingskracht	++	+	+	0	0	0	-
Impact financiële kracht	+	+	+	0	+	0	0
Samenvattend beeld impact	Ontwikkelgemeente met kerngericht werken 1000 fte	Ontwikkelgemeente 600 fte	Ontwikkelgemeente 725 fte	Beheergemeente 430 fte	Beheergemeente 490 fte	Beheergemeente 850 fte	Beheergemeente 160 fte
	Uitvoeringscapaciteit voor lokale, bovenlokale en regionale opgaven	Uitvoeringscapaciteit voor lokale en bovenlokale opgaven	Uitvoeringscapaciteit voor lokale en bovenlokale opgaven	Uitvoeringscapaciteit voor lokale opgaven	Uitvoeringscapaciteit voor lokale opgaven	Uitvoeringscapaciteit suboptimaal door grote afstemmings-behoefte vier bestuursakkoorden	Uitvoeringscapaciteit in eigen beheer en samenwerking, met lokaal loket
	Concurrerende arbeidsmarktpositie	Stabiele positie op arbeidsmarkt	Stabiele positie op arbeidsmarkt	Uitdagende arbeidsmarktpositie	Uitdagende arbeidsmarktpositie	Uitdagende arbeidsmarktpositie	Uitdagende arbeidsmarktpositie
	Potentie van sterke regionale positie	Potentie van regionale positie	Potentie van regionale positie	Regionale positie afhankelijk van samenspel	Regionale positie afhankelijk van samenspel	Regionale positie afhankelijk van samenspel	Regionale positie afhankelijk van samenspel
	Implementatietermijn: één bestuursperiode	Implementatietermijn: één bestuursperiode	Implementatietermijn: één bestuursperiode	Implementatietermijn: één bestuursperiode	Implementatietermijn: één bestuursperiode	Implementatietermijn: twee jaar	Implementatietermijn: minimaal één bestuursperiode

	Impact op structurele en incidentele kosten is zeer positief	Impact op structurele en incidentele kosten is positief	Impact op structurele en incidentele kosten is positief	Impact op structurele en incidentele kosten is neutraal	Impact op structurele en incidentele kosten is positief	Impact op structurele en incidentele kosten is neutraal	Incidenteel negatieve impact op organisatiekosten
	1a Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo	**1b Uitgeest, Castricum, Heiloo**	**1c Bergen, Castricum, Heiloo**	**1d Bergen, Heiloo**	**1e Castricum, Heiloo**	**Scenario 2 Voortzetting de BUCH**	**Scenario 3 Heiloo zelfstandig**
	Scenario 1 Bestuurlijke fusie						
Structureel begrotingssaldo 2029	-0,5 miljoen	-3,6 miljoen	0,4 miljoen	-1,1 miljoen	-2,7 miljoen	-1,9 miljoen	-1,9 miljoen
Bedrag per inwoner	-€5	-€49	-€4	-€20	-€45	-€81	-€81
Solvabiliteit	31%	25%	34%	37%	27%	28%	28%
Netto-schuldquote	66%	68%	62%	70%	61%	81%	81%
Structureel effect algemene uitkering gemeentefonds	-€2.500.000	-€1.100.000	-€1.100.000	-€1.400.000	€300.000	0	0
Structurele besparing bestuurskosten	€3.000.000	€1.900.000	€2.000.000	€900.000	€900.000	0	0
Saldo structureel	€500.000	€800.000	€900.000	-€500.000	€1.200.000	0	0
Uittredingskosten verbonden partijen	1,5 - 2,3 miljoen	1,5 - 2,3 miljoen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Weerstandsratio	3,4	2,6	5,2	6,2	2,7	2,1	2,1
Onbenutte belastingcapaciteit	17, miljoen	11,2 miljoen	16,4 miljoen	9,7 miljoen	10,7 miljoen	4,0 miljoen	4,0 miljoen
Totale frictiekosten incidenteel	€4.200.000	€6.000.000	€7.300.000	€4.400.000	€4.900.000	0	€3.200.000
Frictiekostenvergoeding	€20.200.000	€12.000.000	€13.600.000	€6.500.000	€6.500.000	0	0
Saldo	€16.000.000	€6.000.000	€6.300.000	€2.100.000	€1.600.000	0	-€3.200.000

	1a Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo	1b Uitgeest, Castricum, Heiloo	1c Bergen, Castricum, Heiloo	1d Bergen, Heiloo	1e Castricum, Heiloo	Scenario 2 Voortzetting de BUCH	Scenario 3 Heiloo zelfstandig
	Scenario 1 Bestuurlijke fusie						
Inwonersconsultatie belangrijkste wens	Behoud voorzieningen Behoud identiteit	Behoud voorzieningen Behoud identiteit	Behoud voorzieningen Behoud identiteit	Behoud voorzieningen Behoud identiteit	Behoud voorzieningen Behoud identiteit	Goede samenwerking Financiën op orde Behoud eigen identiteit	Behoud voorzieningen Financieel gezond blijven Sterk bestuur
Inwonersconsultatie belangrijkste zorg	Verdwijnen voorzieningen Bureaucratie Verlies identiteit	Verdwijnen voorzieningen Bureaucratie Verlies identiteit	Verdwijnen voorzieningen Bureaucratie Verlies identiteit	Verdwijnen voorzieningen Bureaucratie Verlies identiteit	Verdwijnen voorzieningen Bureaucratie Verlies identiteit	Kosten inefficiëntie Voorzieningen onder druk	Financiële situatie Dat Heiloo te klein is
Dienstverlening & voorzieningen	Hoogste complexiteit. Zorgen op verlies van Heiloo's identiteit en voorzieningen. Er moet een nieuw strategisch kernenbeleid worden opgesteld voor alle 16 kernen.	Grote overeenkomst in bevolkings-samenstelling met Castricum. Heiloo'ers maken het meest gebruik van voorzieningen in Castricum. Gedeelde participatie in Zaffier, Cocensus vereenvoudigd.	Zorg om verschraling van voorzieningen; minder overeenkomst in bevolkings-samenstelling met Bergen (ouder).	Minste overeenkomst in bevolkings-samenstelling met Bergen (ouder). Positief over behoud van zeggenschap over eigen dorpsbelangen.	Minste maatschappelijke complexiteit. Grote overeenkomst in bevolkings-samenstelling met Castricum. Heiloo en Catsricum worden gezien als gelijkwaardige kernen	Uitvoeringscapaciteit is gezamenlijk georganiseerd. Gedeeld klantcontact-centrum (KCC) is positief beoordeeld. Spanning tussen eenduidigheid en lokaal maatwerk.	Dienstverlening is persoonlijk. Scenario is kwetsbaar door ontbreken schaalvoordeel. Risico op afschaling. Inwoners willen station, supermarkten, gezondheidscentra en Het Baafje behouden.

	1a Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo	1b Uitgeest, Castricum, Heiloo	1c Bergen, Castricum, Heiloo	1d Bergen, Heiloo	1e Castricum, Heiloo	Scenario 2 Voortzetting de BUCH	Scenario 3 Heiloo zelfstandig
	Scenario 1 Bestuurlijke fusie						
Bestuurlijk gesprek Uitgeest	Deze optie sluit Uitgeest niet uit, maar is uiteindelijk van Bergen afhankelijk.	Deze optie wordt door Uitgeest ook onderzocht.	nvt	nvt	nvt	Voor Uitgeest is doorgaan met werkorganisatie BUCH geen optie	Uitgeest verwacht dat uit onderzoeken zal blijken dat Heiloo zelfstandig een no go is.
Bestuurlijk gesprek Bergen	Bergen onderzoekt in het huidige spoor 1 nog geen bestuurlijke toekomstscenario's. Wel heeft de raad uitgesproken dat bij een evt. verkenning alle aanliggende gemeenten en gemeente Uitgeest betrokken zullen worden.	Voor Bergen is belangrijk dat de andere gemeenten rekening houden met het proces van Bergen en dat Bergen ook door de andere gemeenten genoemd blijft worden als mogelijke partner.	Bergen onderzoekt in het huidige spoor 1 nog geen bestuurlijke toekomstscenario's. Wel heeft de raad uitgesproken dat bij een evt. verkenning alle aanliggende gemeenten en gemeente Uitgeest betrokken zullen worden.	Bergen onderzoekt in het huidige spoor 1 nog geen bestuurlijke toekomstscenario's. Wel heeft de raad uitgesproken dat bij een evt. verkenning alle aanliggende gemeenten en gemeente Uitgeest betrokken zullen worden.	Voor Bergen is belangrijk dat de andere gemeenten rekening houden met het proces van Bergen en dat Bergen ook door de andere gemeenten genoemd blijft worden als mogelijke partner.	Bergen onderzoekt in het huidige spoor 1 nog geen bestuurlijke toekomstscenario's. Wel heeft de raad uitgesproken dat bij een evt. verkenning alle aanliggende gemeenten en gemeente Uitgeest betrokken zullen worden.	Bergen onderzoekt in het huidige spoor 1 nog geen bestuurlijke toekomstscenario's. Wel heeft de raad uitgesproken dat bij een evt. verkenning alle aanliggende gemeenten en gemeente Uitgeest betrokken zullen worden.
Bestuurlijk gesprek Castricum	Als er gekozen wordt voor een fusie dan is dit de meest logische variant.	Deze variant is een optie, maar voor Bergen is de deur niet dicht.	Deze variant is een optie, maar het is de vraag of Bergen zo ver is.	nvt	Variant heeft niet de voorkeur, vraag is of deze gemeente op termijn krachtig genoeg is.	Er is veel tijd gestoken in deze samenwerking. En er gaat ook veel goed. Kind niet met badwater weggooien	Castricum verwacht dat zowel C als H binnen vier tot acht jaar niet meer zelfstandig kunnen zijn.

Achtergrond: Beschouwing herindelingen

Landelijke context

De tendens van bestuurlijke schaalvergroting is niet nieuw. Rond het jaar 1900 telde Nederland nog meer dan 1.100 gemeenten, een aantal dat in de loop der jaren langzaam daalde. De afgelopen decennia heeft de trend van gemeentelijke herindelingen in Nederland een duidelijke versnelling doorgemaakt. Het aantal gemeenten is sinds de jaren ‘80 drastisch afgenomen, van meer dan 700 tot 342 gemeenten anno 2025.

De drijvende kracht achter herindelingen is veelal de toenemende complexiteit van maatschappelijke opgaven. Thema's als de energietransitie, de woningbouwcrisis, klimaatadaptatie en de digitalisering overstijgen vaak de grenzen en de capaciteit van individuele, met name kleinere gemeenten. Ook heeft de Rijksoverheid in de afgelopen decennia omvangrijke taken gedecentraliseerd, met name in het sociaal domein (bijvoorbeeld de Jeugdwet en Wmo). Deze decentralisaties leggen een aanzienlijke druk op de gemeentelijke organisaties.

Daarom gaan gemeenten steeds meer samenwerken in regionale verbanden, zoals stedelijke regio’s of gemeenschappelijke regelingen. Een grotere stap is de ambtelijke fusie. Hierbij wordt er veelal naar gestreefd een balans te vinden tussen enerzijds het benutten van de voordelen van schaalvergroting en anderzijds het behouden van de lokale politieke autonomie. Bij zo’n fusie worden de ambtelijke organisaties van twee of meer gemeenten samengevoegd tot één werkorganisatie. Politiek-bestuurlijk blijven het echter verschillende entiteiten. Bekend is de BUCH. Andere voorbeelden zijn HLTsamen in Zuid-Holland (Hillegom, Lisse en Teylingen) en de ABG-organisatie in Brabant (Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen).

Een bestuurlijke fusie, waarbij gemeenten niet alleen ambtelijk maar volledig integreren, is de meest vergaande vorm van samenwerking. In de volgende paragraaf worden hiervan kort de belangrijkste kansen en risico’s geschetst.

Kansen en risico’s in algemene zin

De belangrijkste kansen van een bestuurlijke fusie kunnen als volgt worden samengevat[4]:

- Eenduidige sturing: bij een bestuurlijke fusie ontstaat één nieuw bestuur. Oftewel: één gemeenteraad en één college. Dit bestuur opereert boven één verenigd ambtelijk apparaat. Dit creëert een heldere, 'een-op-een'-relatie tussen het bestuur (opdrachtgever) en de ambtelijke organisatie (opdrachtnemer). Bij een ambtelijke fusie ontbreekt deze eenduidigheid. De ambtelijke fusie-organisatie moet meerdere, afzonderlijke besturen bedienen. Dit resulteert in een complex meervoudig opdrachtgeverschap. De organisatie moet schakelen tussen verschillende politieke prioriteiten, bestuursculturen en soms zelfs conflicterende belangen van de afzonderlijke gemeenten.
- Verhoogde bestuurs- en daadkracht: een bestuurlijke fusie resulteert in een hogere mate van bestuurskracht en daadkracht, zowel intern als extern. Intern gezien

[4] Zie ook de evaluatie van Berenschot naar HLTsamen (2019) of het NSOB-onderzoek ‘Lichte evaluatie gemeentelijke herindeling’ (2013).

elimineert een bestuurlijke fusie de noodzaak tot continue intergemeentelijke afstemming op bestuursniveau. Besluitvorming kan sneller en integraler plaatsvinden, omdat er slechts één strategische agenda en één beleidscyclus zijn. Bij een ambtelijke fusie moeten strategische beslissingen vaak parallel in meerdere gemeenteraden worden genomen, wat vertragend werkt. Als het gaat over externe positionering spreekt een bestuurlijk gefuseerde gemeente met één mond en heeft deze een groter gewicht in regionale, provinciale en landelijke overleggen.
- Democratische legitimatie en integraliteit: de democratische legitimatie en de sturende rol van de gemeenteraad zijn in een bestuurlijke fusie zuiverder dan in een ambtelijke fusie. Bij de eerste heeft de gemeenteraad namelijk de volledige kaderstellende en controlerende bevoegdheid over het gehele beleid, financiën en organisatie. Hierdoor kunnen een integrale toekomstvisie en beleidskader ontwikkeld worden voor het gehele grondgebied. Dit maakt effectievere gebiedsontwikkeling en de aanpak van complexe maatschappelijke opgaven mogelijk. Een ambtelijke fusie leidt vaak tot een complexe governance die de democratische controle bemoeilijkt, omdat individuele raden een meer indirecte controle hebben.

De belangrijkste risico's van een bestuurlijke fusie zijn als volgt samen te vatten[5]:
- Draagvlak: het fusieproces zelf kan leiden tot aanzienlijke maatschappelijke weerstand. Inwoners kunnen zich niet gehoord voelen en het proces als een van bovenaf opgelegde beslissing ervaren. Peilingen wijzen niet zelden op een gebrek aan draagvlak onder de bevolking, wat het vertrouwen in de lokale politiek kan schaden. Een bestuurlijke fusie kan het gevoel geven dat de unieke identiteit verloren gaat in een groter, anoniemer geheel. Door een goed gelopen en breed gedragen proces kan dit risico geadresseerd worden.
- Democratie: in een grotere gemeente wordt de afstand, zowel letterlijk als figuurlijk, tussen de inwoner en het bestuur groter. Raadsleden vertegenwoordigen meer inwoners en een groter gebied, waardoor ze minder zichtbaar en aanspreekbaar kunnen zijn. De drempel om deel te nemen aan het politieke proces of contact op te nemen met een volksvertegenwoordiger wordt hierdoor hoger. De betrokkenheid van burgers bij besluitvorming kan afnemen.
- Dominantie: dit betreft de asymmetrie in omvang van de fusiepartners. Wanneer één gemeente aanmerkelijk groter is dan de andere, kunnen haar belangen dominant worden in de nieuwe organisatie. Dat kan ten koste gaan van de specifieke behoeften van de kleinere gemeenten, wat resulteert in een beleidsagenda die de realiteit van de kleinere gemeenten onvoldoende reflecteert.
- Dichtbijheid: een bestuurlijke fusie kan leiden tot verdere centralisering van dienstverlening. Het gemeentehuis in de grootste kern wordt de hoofdlocatie, en servicepunten in andere kernen worden afgeslankt of gesloten. Dit betekent een langere reistijd voor inwoners die een paspoort of rijbewijs nodig hebben. Het is belangrijk hier aan de voorkant goede afspraken over te maken.

Wettelijk kader herindelingen

De basis voor een gemeentelijke herindeling ligt in artikel 123 lid 1 van de Grondwet. Hierin is bepaald dat het opheffen en instellen van gemeenten, alsmede de wijziging van

[5] Zie bijvoorbeeld het 'Handboek gemeentelijke herindeling' van het ministerie van BZK (2020).

gemeentelijke grenzen, bij wet wordt geregeld. De Wet algemene regels herindeling (arhi) stelt vervolgens de procedures en voorschriften vast die gevolgd moeten worden bij het wijzigen van de gemeentelijke indeling in Nederland. Het doel van deze wet is om een zorgvuldig en transparant proces te garanderen, waarbij de belangen van de betrokken partijen worden meegewogen.

Procedure

De procedure voor een gemeentelijke herindeling is een proces met meerdere stappen waarbij verschillende bestuurslagen betrokken zijn:

- Initiatief: het initiatief voor een herindeling kan komen van de betrokken gemeenten zelf, of van de provincie of Rijksoverheid.
- Herindelingsontwerp: de betrokken gemeenteraden stellen gezamenlijk een herindelingsontwerp op. Dit is het eerste voorstel waarin de nieuwe grenzen en de beoogde veranderingen worden beschreven.
- Zienswijzeprocedure: het herindelingsontwerp wordt gedurende acht weken ter inzage gelegd. In deze periode kan iedereen (inwoners, bedrijven, organisaties) een zienswijze indienen bij het college van burgemeester en wethouders.
- Herindelingsadvies: op basis van het ontwerp en de ingekomen zienswijzen wordt een herindelingsadvies opgesteld. Dit advies wordt doorgaans vastgesteld door de Provinciale Staten en vervolgens, met de zienswijze van de provincie, naar de minister van Binnenlandse Zaken gestuurd.
- Besluitvorming: de uiteindelijke beslissing over een wijziging van de gemeentelijke indeling wordt genomen bij wet. Dit betekent dat het voorstel door de Tweede en Eerste Kamer moet worden goedgekeurd.

Financieel toezicht

Een belangrijk onderdeel van de Wet arhi is het preventief financieel toezicht. Vanaf het moment dat een gemeente in een herindelingsprocedure betrokken is en mogelijk wordt opgeheven, kunnen bepaalde financiële besluiten van die gemeente onderworpen worden aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten (het dagelijks bestuur van de provincie). Dit is bedoeld om te voorkomen dat een gemeente die op het punt staat op te gaan in een nieuwe, grotere gemeente, besluiten neemt die de financiële gezondheid van de toekomstige gemeente kunnen schaden. Het gaat hierbij met name om besluiten die leiden tot nieuwe uitgaven, een verhoging van bestaande uitgaven, een verlaging van inkomsten of een vermindering van het vermogen. Dit toezicht blijft van kracht tot de datum van de herindeling.

Voor meer informatie over herindelingen verwijzen we graag naar de website van de VNG over dit onderwerp: https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/herindeling.
Daarnaast heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken een handboek gemeentelijke herindeling geschreven, dat hier te downloaden is:
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/documenten/richtlijnen/2020/12/07/handboek-gemeentelijke-herindeling

Bijlagen

Bijlage 1 impactanalyse samenwerkingsvarianten Heiloo

Bijlage 2 financieel onderzoek

Bijlage 3a inwonersconsultatie

Bijlage 3b antwoorden open vragen

Bijlage 4a verdiepend onderzoek dienstverlening en voorzieningen

Bijlage 4b verslagen verdiepende gesprekken

Bijlage 5a verslag bestuurlijke gesprek Bergen

Bijlage 5b verslag bestuurlijke gesprek Castricum

Bijlage 5c verslag bestuurlijke gesprek Uitgeest